

Høringsuttalelse NOU 2002:4

Ny straffelov

NORMAL – Norsk Organisasjon for Reform av Marihuana Lovgivningen

12. mars 2003

Sammendrag

Denne høringsuttalelsen avgrensers seg fra og med seksjon 9.11.1 til og med seksjon 9.11.2 §25-3.

---

1 INNLEDNING

Hovedformålet med en kriminalisering er å forhindre handlinger som medfører skade for andre enn gjerningspersonen selv. Et flertall i Straffelovkommissjonen foreslår derfor å avkriminalisere befatning med narkotika. Bruk og besittelse av alle typer narkotika bør ikke lenger være straffbart, mens omsetning fortsatt skal være ulovlig,

Politikernes mål med den strenge narkotikapolitikken har inntil i fjor vært et narkotikafritt Norge. Straffelovkommissjonens fremste oppgave er å rydde opp i paragrafene og modernisere innholdet i straffeloven. I dag har vi strafferammer som ligger skyhøyt over de vi bruker i praksis. Spesielt gjelder dette cannabis. Langt over en million nordmenn har prøvd cannabis, og det blir fordummende å snakke om hasj og marihuana som narkotika når dette kun er et juridisk begrep. Kriminaliseringen av cannabis svekker også tiltroen til andre mer velbegrunnede forbud. Samt at forbudet i seg selv skaper et marked der brukerne lettere kommer i kontakt med hardere stoffer.

I likhet med forslaget fra flertallet i Straffelovkommissjonen går utviklingen i de fleste europeiske land (på det lovgivende plan) i retning av å fjerne straffen for bruk eller besittelse av cannabis til eget bruk, samtidig som det gis sannferdig informasjon om potensielle risikoer til brukere.

2 POSITIVE MOMENTER

NORMAL finner det positivt at straffebestemmelsene om narkotika legges inn under kapittel 25 – Vern av helse og miljø. Vi er helt enige i at befatning med rusmidler til eget bruk ikke er en almenfarlig forbrytelse. Eventuelle skader som blir påført samfunnet som en følge av at tunge rusmisbrukere finansierer forbruket sitt, er en konsekvens av gjeldene lov.

NORMAL er selvfølgelig også enige i at loven må reflekteres i gjeldende rettspraksis. Derfor kan vi ikke ha en lov som kriminaliserer så store mengder av befolkningen som forbudet mot cannabis gjør. Det er også ufornuftig med hensyn til at politiet ikke har ressurser til å håndheve forbudet.

NORMAL synes det er positivt at kommisjonen samlet går inn for en reduksjon i strafferammene for narkotikaovertrедelser. Straffeutmålingen må stå i forhold til den faktiske skade som er skjedd, og i forhold til andre straffbare handlinger med et tilsvarende skadepotensial. Stoffets art burde i den forstand veie tungt.

NORMAL synes også det er positivt at kun en *grov uaktsom* overtredelse rammes av straffeloven, og ikke simpel uaktsomhet som er tilstrekkelig pr. i dag. Mennesker som uten viten og vilje bryter narkotikalovgivningen har ikke påført samfunnet noen skade, og er heller et uskyldig offer for et lovverk som ikke fungerer tilfreds.

3 NEGATIVE MOMENTER

NORMAL finner det negativt at kommisjonen ikke skiller klart mellom de forskjellige typer rusmidler og deres giftighet-grad, og sosiale skadevirkninger for brukeren. Dette er merkelig, tatt i betraktning at hele kommisjonen er enige i at det er en vesensforskjell i farlighet mellom cannabis og de harde narkotiske stoffene. Lovene må reflektere den faktiske situasjonen.

Kommisjonens mindretall argumenterer; «...fordi det er sterkt ønskelig å hindre utbredelse av rusmidler må derfor all befatning med dette kriminaliseres.» Dette er ikke realistisk og står i kontrast til regjeringens overordnede mål med norsk narkotikapolitikk, som er å minimere skadevirkningene som følger av den totale bruken av rusmidler i vårt samfunn.

4 KONKRETE FORSLAG

Kommisjonen foreslår i sitt utkast til ny lovtekst, §25-1, at erverv og besittelse av rusmidler til eget bruk, ikke skal være kriminelt. For å skille mellom personlig bruk og omsetning, er det naturlig å sette grensen ved en viss mengde.

- Når det gjelder cannabis foreslår NORMAL en øvre grense for personlig bruk ved 30g, samt å tillate dyrking av 5 planter, som i foregangslandet Nederland.

Straffelovens §162, annet ledd, presiserer at det særlig skal legges vekt på hva slags stoff det gjelder når man avgjør om overtredelsen er grov eller ikke. Kommisjonen foreslår i sitt utkast, §25-2, at denne kun skal brukes i de tilfeller hvor det dreier seg om et «særlig farlig stoff». Som eksempler nevnes heroin, amfetamin og kokain.

- NORMAL foreslår at det eksplisitt spesifiseres i lovteksten at cannabis ikke hører inn under denne definisjonen.

Kommisjonen peker på at straffutmålingen i norske narkotikasaker syntes å være blant de strengeste i verden. Etter strl. § 162 andre ledd er strafferammen opptil 21 års fengsel. Dette setter oss i en særstilling i forhold til de andre nordiske landene hvor maksimumsstraffen er 10 år.

- NORMAL støtter Kommisjonens forslag om å senke strafferammene til 10 års fengsel.

5 GRUNNER TIL AVKRIMINALISERING

NORMAL har alltid ment det samme som Jusprofessor Johs. Andenæs; «Det er galt å kriminalisere brukerne og de som går rundt med småkvanta til eget bruk.» Og det er i stor grad Andenæs sine uttalelser som har blir lagt til grunn for Straffelovkommisjonens konklusjon.

Vi har med stor glede merket oss medlem av straffelovkommisjonen Frode Sullands 10 argumenter for avkriminalisering av narkotika. Vi tillater oss å sitere:

1. Misbrukeren skader bare seg selv.
Det er ikke kriminelt å røyke, drikke alkohol eller å forsøke å ta sitt eget liv. Hovedmålet med kriminalisering er å hindre handlinger som skader andre enn gjerningspersonen.
2. Det blir lettere å hjelpe tunge misbrukere.
Avvenning krever helsemessig og sosial oppfølging, ikke fengselsopphold eller bøter de uansett ikke kan betale.
3. Straff virker ikke.
Vi har kanskje verdens strengeste narkotikastraffer. Vi må åpne opp for hjelpemidler som virker, og stoppe dem som ikke virker.
4. Fengslene flommer over av narkotika.
Vi må komme misbrukerne til hjelp i startfasen av misbruket, før de utvikler store rusproblemer.
5. Fengsel virker kontraproduktivt.
Fengsel, slik det fungerer i dag, er en effektiv inngangsport til økt misbruk og virker dermed mot sin hensikt.

6. Straff er allerede avskaffet.
Hvis det er som justisminister Odd Einar Dørum sier, at det knapt sitter noen i fengsel på grunn av narkotikamisbruk, så snakker vi om en død lovbestemmelse. Alt tyder på at hverken politi eller domstoler går etter misbruk eller besittelse alene, men at de kommer sammen med følge-kriminalitet.
7. Sprøyterom er avkriminalisering.
Det henger ikke helt sammen at man etablerer sprøyterom og deler ut gratis sprøyter til noe som er ulovlig, nemlig offentlig hjelp til å ruse seg med narkotika.
8. Misbrukerne trenger sosial aksept.
Den stigmatiserende effekt som en straffeforfølgning har, vil kunne føre til at sosiale bånd til ikke-brukermiljøer brytes.
9. Politiet kan fortsatt gripe inn.
Politiet vil beholde retten og plikten til å stoppe innførsel og spredning av narkotika.
10. Tvang blir ikke forbudt.
Det vil være fullt mulig å gripe inn med tvang mot misbrukere som utsetter sin fysiske og psykiske helse for fare ved omfattende og vedvarende misbruk.

NORMAL ser med bekymring på at Justisminister Odd Einar Dørum ikke leste rapporten fra Straffelovkommissjonen før han avviste forslaget om avkriminalisering. Straffelovkommissjonen brukte konsekvent ordet «avkriminalisering», mens Justisminister Dørum sa «legalisering» av narkotika ikke er aktuelt for denne regjeringen. Dette er også presisert i Sem-erklæringen, ifølge Dørum.

NORMAL har presisert overfor Justisministeren at det kun er snakk om en avkriminalisering, da en legalisering innebærer omsetning. Noe han bekreftet å ha forstått med setningen: «For denne regjeringen er det heller ikke aktuelt å avkriminalisere cannabis.» Samtidig går regjeringen langt i å imøtekomme Straffelovkommissjonens flertall i Sem-erklæringen. Her heter det ordrett: «...frita politiet fra oppgaver overfor narkomane, som bør utføres av helse- og sosialvesenet. Politiets ressurser må flyttes til mer effektiv bekjempelse av omsetning og smugling av narkotika.»

6 HELSEMESSIGE ASPEKTER

Forbudet gjør røyking av planten til den mest økonomiske måten å innta stoffet på, noe som fører til at personer som ikke fra før røyker tobakk også benytter denne metoden. Det er selvsagt ikke sunt å dra kuller ned i lungene. Man har funnet at personer som røyker cannabis har en litt høyere risiko for sykdom i åndedretsorganene sammenlignet med ikke-røykere [1].

I en rapport laget på oppdrag for WHO skriver Dr. Wayne Hall fra National Drug and Alcohol Research Centre ved universitetet i New South Wales: «Hvis vi gjør oss de verst tenkelige antakelser om at risikoen for kreft er sammenlignbar mellom daglige røykere av tobakk og cannabis, så vil røyking av cannabis på det meste kunne bidra til en svært liten del av forekomsten av slik kreft, ihvertfall på grunnlag av nåværende bruksmønster i utviklede samfunn. Dette fordi bare et mindretall av de som noen gang bruker cannabis blir daglige brukere, og en mye mindre del av disse daglige brukerne fortsetter å røyke cannabis når de når midten av tjuetårene sammenlignet med tobakksrøykere som gjør det.» [2]

Vi vet i dag at 40 % av alle sykehussenger i Norge opptas av personer med alkoholrelaterte skader [3], og som overlege ved Statens rettsstoksikologiske institutt, Henning Mørland sier: «Samfunnet ville nok fått færre skadevirkninger hvis man satte bort flasken og fyrte i stedet. Hvis samfunnet skulle tillatt bare ett rusmiddel, er det mye

som taler for at det burde være cannabis – både medisinsk og sosialt. På grunn av giftigheten, på grunn av graden av beruselse og på grunn av type rus. Cannabis fører til en mer fredfylt og mindre utagerende rus.» [4]

Cannabis er hverken giftig eller avhengighetsskapende [5], og det er umulig å innta cannabis i dødelige mengder [6]. Det er ikke dokumentert et eneste dødsfall relatert til cannabisbruk [5]. Planten gir ingen fysiske skadevirkninger [6], heller ikke psykiske skadevirkninger av varig art [5]. Cannabis kan muligens være en utløsende faktor for schizofreni hos personer predisponert for dette [5].

En av verdens fremste eksperter på cannabis, professor i psykiatri og lærer ved Harvard Medical School, sier: «Millioner av dollar har siden 1971 blitt brukt til å forske på cannabis, og med denne enorme mengden med forskning har man mislykkes totalt i å finne noe som kan gi et vitenskapelig grunnlag for et forbud. Etter 30 år med forskning på skadevirkninger fra cannabis kan det ikke være flere nye skadevirkninger å finne» [7]

7 KONKLUSJON

Hvis hensikten med en kriminalisering av befatning med narkotika først og fremst er den helsefaren stoffene representerer, så må all befatning med cannabis avkriminaliseres og planten burde flyttes fra kategorien narkotika og i stedet underlegges en lovregulering ikke ulik alkohollovgivningen.

Å behandle cannabis på linje med stoffer som har sin rettmessige plass i kategorien narkotika vil automatisk føre til svekket respekt for lovgivningen. Dette undergraver den preventive signaleffekten man ønsker å gi ungdom når det gjelder virkelig giftige og sterkt avhengighetsskapende rusmidler som f.eks. heroin, amfetamin og kokain. Så lenge cannabis er forbudt blir kjøpere eksponert for disse dødelige rusgiftene [2]. Det er selve *forbudet* mot cannabis som skaper en innfallsport til harde stoffer [8].

Ved å fjerne cannabis fra kategorien narkotika får man ikke noe nytt rusmiddel. Det har vært her lenge, og brukes av svært mange til tross for dagens lovverk. Professor i kriminologi og forsker ved Statens senter for alkohol- og narkotikaforskning, Ragnar Hauge, tror heller ikke en legalisering vil ha store konsekvenser. «Cannabis er såpass utbredt i kretser man kan tenke seg ville bruke slike stoffer at antakelig ville det skje veldig lite bortsett fra at man slapp å være redd for å bli tatt.» [4]

I Nederland, hvor man i tiår har ført en liberal narkotikapolitikk er forbruket av cannabis sammenlignbart med andre europeiske land og lavere enn i USA. I Oslo har vi et høyt antall unge misbrukere av harde stoffer. I 1997 døde det her til lands langt flere av overdoser enn i storbyen Amsterdam.

Sjefen for helsemyndighetenes narkotikaavdeling i Amsterdam, Dirc van der Woude, uttalte samme år: «Vi har nesten ikke heroinavhengig ungdom mer. Den gjennomsnittlige heroinmisbruker i Nederland er rundt 40 år. Dette skyldes åpenbart at vi har trukket en skillelinje mellom de milde og harde narkotiske stoffene og tillatt begrenset salg av de milde stoffene.» [9]

De fleste undersøkelser har også funnet at en oppmykning i lovverket når det gjelder å være i besittelse av cannabis ikke fører til noe økt antall brukere. [10]

Over en million nordmenn har blitt kriminalisert uten grunn, inkludert en tidligere statsminister og en rekke stortingspolitikere. Å straffeforfølge personlig bruk av cannabis er sløsing med ressurser og bryter dessuten med grunnleggende menneskerettigheter.

Som man skriver i den Kanadiske rapporten utarbeidet av the senate Special Committee on Illegal Drugs, utgitt i september 2002, hvor man anbefaler en legalisering av cannabis: «The international drug control conventions are, at least with respect to cannabis, an utterly irrational restraint that has nothing to do with scientific or public health considerations.» [11]

Referanser

- [1] World Health Organisation. Cannabis: a health perspective and research agenda. 1997. http://www.who.int/substance_abuse/docs/cannabis.pdf.
- [2] World Health Organisation. A comparative appraisal of the health and psychological consequences of alcohol, cannabis, nicotine and opiate use. 1997. <http://www.taima.org/who/index.html>.
- [3] Universitetsforlaget. *Rus og avhengighet*, utgave(2):28, 1998.
- [4] Aftenposten, Lørdag 3. Juni 2000.
- [5] UK House of Lords. Science and technology – ninth report. 1998. <http://www.druglibrary.org/schaffer/Library/studies/hlords/15101.htm>.
- [6] Francis L. Young. *Administrative Law Judge, Drug Enforcement Agency*, 1988. <http://www.farmacy.org/prop215/young.html>.
- [7] New Scientist, Februar 1998.
- [8] Institute of Medicine. Marijuana and medicine. assessing the science base. 1999. <http://www.nap.edu>.
- [9] NTB, 1997.
- [10] Ministry of Public Health of Belgium. A joint international effort at the initiative of the ministers of public health of Belgium, France, Germany, the Netherlands, Switzerland. *Technical Report of the International Scientific Conference Brussels, Belgium*, 25. februar 2002. <http://www.normal.no/txt/cannabis2002.pdf>.
- [11] Report of the Senate Special Committee on Illegal Drugs. Cannabis: Our position for a Canadian public policy. September 2002. http://www.parl.gc.ca/common/Committee_SenRecentReps.asp?Language=E&Parl=37&Ses=1.